

**UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU**

**ODSJEK ZA HISTORIJU
KATEDRA ZA HISTORIJU UMJETNOSTI**

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

akademska 2008/09. godina

usaglašen prema tehničkim ispravkama Nastavno-naučnog
vijeća po Odluci broj: 02-01/155, od 18. 4. 2009. godine

Sarajevo, 2009.

OPĆE INFORMACIJE O KATEDRI ZA HISTORIJU UMJETNOSTI

Katedra za historiju umjetnosti osnovana je 2002. godine na Filozofskom fakultetu u Sarajevu u sklopu Odsjeka za historiju.

Historija umjetnosti ima stoljetnu tradiciju u Bosni i Hercegovini, jer je predstavljala važan segment arheoloških, historijskih i etnoloških istraživanja stručnjaka Zemaljskog muzeja i Balkanološkog instituta u Sarajevu, koji su utvrdili značaj poznavanja struke u nastojanjima da odrede društvene, kulturne, historijske, odnosno umjetničke vrijednosti artefaktima koji svojim izobiljem svjedoče o prošlosti ove zemlje. Osnivanjem Umjetničke galerije Bosne i Hercegovine, Gradske galerije „Collegium artisticum“, Galerije „Roman Petrović“, kao i uspjesima bosanskohercegovačkih umjetnika na regionalnoj i međunarodnoj sceni, javila se potreba za historijsko-umjetničkim i teorijskim vrednovanjima umjetničkog stvaralaštva u kontekstu Republike Bosne i Hercegovine, a posebno samostalne države Bosne i Hercegovine. Katedra za historiju umjetnosti Filozofskog fakulteta u Sarajevu predstavlja prvi i jedini studij historije umjetnosti u Bosni i Hercegovini.

U Sarajevu, historija umjetnosti se kao poseban predmet izučava u Školi primijenjenih umjetnosti, na Akademiji likovnih umjetnosti, Arhitektonskom fakultetu, Muzičkoj akademiji, Akademiji scenskih umjetnosti..., ali i na drugim fakultetima u Bosni i Hercegovini, Mostaru, Banjaluci, Širokom Brijegu, Trebinju...

Nakon agresije na Bosnu i Hercegovinu, praćene tranzicijskim i globalizacijskim procesima, javlja se potreba za ponovnim „čitanjem“ i razumijevanjem umjetničkih vrijednosti našeg kulturnog i historijskog naslijeđa. Katedra za historiju umjetnosti, osim što izučava razvoj umjetnosti u zemlji i svijetu (od prahistorije do danas), nastoji problematizirati aktuelne kulturološke vrijednosti i ponuditi odgovore. Stoga, historija umjetnosti na Katedri za historiju umjetnosti ne bavi se samo faktografsko-historijskim slijedom činjenica, već i kroz sociološki, kulturni i politički kontekst govori o značenju umjetničkog djela.

Zbog deficitarnosti adekvatnoga kadra, na Katedri za historiju umjetnosti angažirani su nastavnici s drugih fakulteta Sarajevskog univerziteta (Arhitektonskog fakulteta i Akademije likovnih umjetnosti), kao i s drugih univerziteta u Bosni i Hercegovini i u susjednim državama. U toku je permanentno popunjavanje Katedre novim kadrovima, pa se očekuje da će se u skoroj budućnosti povećati broj i nastavnika i asistenata.

Na Katedru za historiju umjetnosti upisuje se relativno mali broj studenata, ali prednost takvog pristupa je bolji kvalitet interaktivne nastave i mogućnost individualnog rada sa studentima.

OTVORENOST STUDIJA PREMA POKRETLJIVOSTI STUDENATA I NASTAVNIKA

Program studija historije umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Sarajevu rađen je na temelju vlastitih iskustava i po uzoru na programe Odsjeka za povijest umjetnosti u Zagrebu, koji je srodan programima studija na uvaženim evropskim univerzitetima. Tu se prvenstveno misli na univerzitete u Ljubljani (*Oddelek za umetnostno zgodovino Filozofska fakulteta*), Kopru (*Raziskovalni centar za mediteranske študije*), studij historije umjetnosti u Grazu (*Karl-Francenz-Universität*), te onaj u Padovi (*Dipartimento di Storia delle arti visive e della musica, Università degli studi di Padova*). Na taj način studij historije umjetnosti na sarajevskom univerzitetu posve je otvoren mobilnosti i suradnji nastavnika i studenata, prvenstveno na regionalnoj razini, ali i na svim drugim, kao što je to predviđeno samom implementacijom ECTS bodovnog sistema.

STUDIJ HISTORIJE UMJETNOSTI U TRI (3) CIKLUSA

Historija umjetnosti studira se kao dvopredmetni studij, odnosno studij kombiniran s nekim drugim dvopredmetnim studijem na Filozofskom fakultetu, što znači da se može studirati kao A1 ili A2 predmet. Trenutno, nastavnim planovima i programima, na Katedri za historiju umjetnosti postoje dva ciklusa studija, dodiplomski i diplomski studij 3 + 2, a u perspektivi se predviđa i organiziranje trećeg, postdiplomskog (doktorskog) ciklusa studija u trajanju od 3 godine. Studij historije umjetnosti se organizira i izvodi prema nastavnom planu i programu kao redovni i vanredni studij.

Prvi ciklus studija je dodiplomski i traje 3 studijske (akademske ili nastavne) godine, odnosno šest (6) semestara. Cilj je dodiplomskog studija sticanje temeljnih općih znanja iz struke. U jezgri studija program slijedi kronološki pristup historije, pa su tako stilske, tipološke i kulturno-historijske pojave razložene sukcesivno, od

antike do savremenosti. Nadalje, jezgra studija u prvom i šestom semestru predviđa uvid u osnovne metode struke kao i u historiografiju i teoriju historije umjetnosti, te specifične probleme zaštite spomenika i muzeologije. Pravilima Filozofskog fakulteta studenti su obavezni pohađati opće predmete – Bosanski, hrvatski, srpski jezik i Strani jezik (ukoliko ne studira strani jezik kao A2 studij).

Obim studijskog programa, koji se izvodi u jednom semestru na dodiplomskom studiju je 15 ECTS studijskih bodova na historiji umjetnosti, uz dodatnih 15 ECTS studijskih bodova na drugoj studijskoj grupi, što iznosi 30 ECTS studijskih bodova u jednom semestru i 60 ECTS studijskih bodova tokom čitave akademske godine. Da bi uspješno završio dodiplomski studij, student mora sakupiti u toku prvog ciklusa studija 90 ECTS bodova, odnosno 180 u kombinaciji s drugom studijskom grupom.

U toku dodiplomskog studija, student će odslužati 20 jednosemestralnih predmeta raspoređenih u 6 semestara. U šestom semestru predviđena je i izrada dodiplomskog završnog rada. Njegovom izradom i prezentacijom student završava studij i stiče stručni stepen bakalaureat/Bachelor of Arts (*BA historije umjetnosti*), odnosno stručni naziv bakalaureus, za studenta, odnosno bakalaurea, za studenticu. Uz diplomu završenog prvog ciklusa studija, dodjeljuje se i Dodatak diplomi (*Diploma Supplement*) odnosno Prijepis ocjena (*Transcript of Records*), u koji se unose svi odslušani i položeni predmeti sa A1 i A2 studija. Osoba koja stekne zvanje *bacalaureus* odnosno *bacalaurea* (historija umjetnosti) može raditi na manje zahtjevnim stručnim poslovima kao što su saradnik u kulturnim djelatnostima, u turizmu i medijima. Student završetkom dodiplomskog studija raspolaže temeljnim stručnim znanjima iz historije umjetnosti, koja mu omogućavaju nesmetani nastavak studija historije umjetnosti, odnosno prelazak na neku drugu srodnu humanističku disciplinu na Filozofskom fakultetu, odnosno na Univerzitetu u zemlji i inostranstvu.

Drugi ciklus studija je diplomski, a upisuje se nakon završenog dodiplomskog studija, koji traje još dvije godine (2), odnosno naredna četiri semestra (4). U budućnosti planirano je više smjerova i oblasti na diplomskom studiju, a to će biti moguće kada Katedra za historiju/povijest umjetnosti dostigne zadovoljavajući stepen kadrovskih, prostornih i tehničkih potreba. Do tada, studij historije umjetnosti ima znanstveni smjeru na kojem student ima mogućnost birati između dvije oblasti a to su: Moderna i savremena umjetnost i Umjetnost na tlu Bosne i Hercegovine od 15. stoljeća do 1918.

Na znanstvenom smjeru djelomična specijalizacija ostvaruje se odabirom jednog od dva ponuđena modula. Osnovna struktura modula sastoji se od tri kolegija (1. Obavezni kolegij, 2. Obavezni kolegiji modula i 3. Izborni kolegiji modula Katedre/Fakulteta).

Obavezni kolegiji (Sociologija kulture i umjetnosti, Postupci i metode istraživanja, Muzejska teorija i praksa, te Savremene teorije umjetnosti i interpretacija djela) daju studentima širi problemski uvid u temeljna metodološka pitanja struke, te se bave generalnom problematikom odabranog razdoblja. U okviru izbornih predmeta modula ili Katedre student ima mogućnost birati izborne predmete. Preostali kolegiji vezani su uz drugu studijsku grupu.

Obim studijskog programa koji se izvodi u jednom semestru na drugom ciklusu studija je 15 ECTS studijskih bodova na historiji umjetnosti uz dodatnih 15 ECTS studijskih bodova na drugoj studijskoj grupi, što iznosi ukupan broj od 30 ECTS studijskih bodova u jednom semestru i 60 ECTS studijskih bodova tokom čitave akademske godine. Da bi uspješno završio diplomski studij, student mora sakupiti u toku drugog ciklusa studija 60 ECTS bodova, odnosno 120 ECTS studijskih bodova s drugom studijskom grupom. To znači da ukupan broj ECTS bodova za prvi i drugi ciklus studija iznosi 300 ECTS bodova. Nakon završenog drugog ciklusa studija student stiče zvanje magistra.

Treći ciklus studija: postdiplomski (doktorski) ciklus se predviđa u budućnosti, najranije 2010/2011. školske godine, u trajanju od tri (3) godine, odnosno šest (6) semestara. Da bi uspješno završio doktorski studij, student mora sakupiti u toku završnog ciklusa ukupno 180 ECTS bodova.

STUDIJSKE OBAVEZE I PROVJERE ZNANJA

Ukupan fond nastave iznosi 44 sedmice godišnje, od kojih je u svakom semestru predviđeno 15 sedmica nastave, koju student prati u vidu predavanja (P), vježbi (V), i seminara (S) predviđenih nastavnim planom i programom. Preostale sedmice predviđene su za održavanje dopunske nastave u vidu grupnih konsultacija,

završnih ispita, konsultacija, za rad u čitaonici i biblioteci Fakulteta, istraživanje u bibliotekama, galerijama, muzejima i arhivima.

Jedan nastavni sat traje 45 minuta, a između sati je akademska pauza od 15 minuta. Prisustvo svim vidovima nastave obavezno je i na osnovu prisustva student dobiva potpis od predmetnog nastavnika i saradnika. U toku semestra, redovni student može neopravdano izostati najviše 20% od ukupnog fonda sati nastave po pojedinom predmetu, odnosno tri (3) puta. Student koji neopravdano izostane s nastave više od tri puta u toku semestra neće dobiti potpis, a time gubi mogućnost da pristupi završnoj provjeri znanja

Osim pohađanja svih vidova nastave od studenta se očekuje aktivno učešće u nastavi: davanje usmenog i pismenog doprinosa kod obrađivanja određenih nastavnih jedinica, sudjelovanje u diskusiji o pojedinim temama u okviru seminara, izrada zadataka i seminarskih radova u predviđenim rokovima... Student je dužan da na kraju dodiplomskog studija, u dogovoru s nastavnikom ili saradnikom, obradi jednu temu u obliku završnog dodiplomskog rada (12–15 kartica teksta).

U toku svakog semestra (15 sedmica nastave) mogu se organizirati povremene i redovne provjere znanja u vidu pismenih i/ili usmenih testova, kolokvija, konverzacije ili drugih vidova ispitivanja, najmanje dva puta u semestru. Studenti su obavezni pristupiti svim provjerama znanja. Završna provjera znanja (ispit) se organizira samo kao pismeni, ili kao pismeni i usmeni dio ispita. Ispitu može pristupiti student koji je zadovoljio sve programom propisane nastavne obaveze, te se blagovremeno prijavio za polaganje završnog ispita (ispiti se održavaju prema akademskom kalendaru). Rezultati ispita su javni, a student ima pravo uvida u ispitnu dokumentaciju.

Student je obavezan da pristupi provjeri znanja. Ukoliko se prijavio za ispit, a ne pojavi se na provjeri znanja, ili ukoliko tokom ispita odustane od daljnjeg polaganja, smatrat će se da je pristupio provjeri znanja a da nije položio ispit u datom roku.

**ODSJEK ZA HISTORIJU/KATEDRA ZA HISTORIJU UMJETNOSTI/
DVOPREDMETNI STUDIJ: HISTORIJA UMJETNOSTI + DRUGA STUDIJSKA GRUPA**

PRVI CIKLUS STUDIJA

1. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Teorija umjetnosti	1.	Osnove likovnih umjetnosti	FIL HUM 130	2	0	1	4
Teorija umjetnosti	2.	Osnove arhitekture	FIL HUM 131	2	0	1	4
Umjetnost prethistorije i antike	3.	Umjetnost prethistorije	FIL HUM 110	2	0	1	3
Teorija umjetnosti	4.	Uvod u ikonologiju	FIL HUM 132	2	0	0	3
Savremeni jezik	5.	Bosanski, hrvatski, srpski jezik 1 (opći predmet)	FIL BHS 101	1	0	(1)	1 (1)
Ukupno:						12	15

2. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Umjetnost prethistorije i antike	1.	Umjetnost antike	FIL HUM 111	2	1	2	5
Umjetnost srednjeg vijeka	2.	Umjetnost kasne antike i ranog srednjeg vijeka	FIL HUM 112	2	0	1	5
Umjetnost srednjeg vijeka	3.	Umjetnost Bizanta	FIL HUM 113	2	0	1	4
Savremeni jezik	4.	Bosanski, hrvatski, srpski jezik 2 (opći predmet)	FIL BHS 102	1	0	(1)	1 (1)
Ukupno:						12	15

3. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Umjetnost srednjeg vijeka	1.	Umjetnost romanike i gotike	FIL HUM 210	3	0	1	5
Islamska umjetnost	2.	Islamska umjetnost	FIL HUM 212	2	0	1	4
Islamska umjetnost	3.	Osmanska arhitektura 16. stoljeća	FIL HUM 213	1	0	1	2
Zaštita i obrada djela umjetnosti i kulture	4.	Zaštita spomenika	FIL HUM 240	2	0	0	3
Savremeni jezik	5.	Strani jezik (opći predmet)		1	0	(1)	1 (1)
Ukupno:						12	15

4. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Umjetnost renesanse i baroka	1.	Likovne umjetnosti renesanse i baroka	FIL HUM 214	3	0	1	5
Umjetnost renesanse i baroka	2.	Arhitektura renesanse i baroka	FIL HUM 215	2	0	0	3
Nacionalna umjetnost srednjega vijeka	3.	Umjetnost srednjovjekovne Bosne	FIL HUM 220	2	0	1	4
Zaštita i obrada djela umjetnosti i kulture	4.	Muzeologija	FIL HUM 241	2	0	0	2
Savremeni jezik	5.	Strani jezik (opći predmet)		1	0	(1)	1 (1)
Ukupno:						12	15

5. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Moderna i savremena umjetnost	1.	Umjetnost XIX stoljeća	FIL HUM 310	2	1	1	5
Moderna i savremena umjetnost	2.	Umjetnost nakon 1900.	FIL HUM 311	3	1	1	5
Nacionalna osmansko-dobna umjetnost	3.	Umjetnost Bosne od 15. do 19. stoljeća	FIL HUM 320	2	0	1	5
Ukupno:				12			15

6. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Teorija umjetnosti	1.	Teorija umjetnosti i historija historije umjetnosti	FIL HUM 340	4	0	0	5
Nacionalna umjetnost modernog i savremenog doba	2.	Umjetnost BiH u 20. stoljeću	FIL HUM 321	2	0	1	3
	3.	Završni dodiplomski rad	FIL HUM 399	0	5	0	7
Ukupno:				12			15

**ODSJEK ZA HISTORIJU/KATEDRA ZA HISTORIJU UMJETNOSTI/
 DVOPREDMETNI STUDIJ: HISTORIJA UMJETNOSTI – STUDIJSKA OBLAST: UMJETNOST NA TLU BOSNE
 I HERCEGOVINE OD 15. STOLJEĆA DO 1918. GODINE + DRUGA STUDIJSKA GRUPA**

DRUGI CIKLUS STUDIJA – ZNANSTVENI SMJER

7. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Sociologija i teorija umjetnosti i kulture	1.	Sociologija kulture i umjetnosti	FIL HUM 440	2	1	1	5
Nacionalna osmanskodobna umjetnost	2.	Arhitektura i urbanizam na tlu BiH od 15. stoljeća do 1878. godine	FIL HUM 420	2	1	1	5
Sociologija i teorija umjetnosti i kulture	3.	Izborni predmet: Uvod u filmologiju	FIL HUM 450	2	1	1	5
Moderna i savremena umjetnost	4.	Izborni predmet: Izvori moderne umjetnosti	FIL HUM 410	2	1	1	5
Ukupno:				12			15

8. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Teorija umjetnosti	1.	Metodologija naučnog rada u historiji umjetnosti	FIL HUM 430	2	1	1	5
Nacionalna osmanskodobna umjetnost	2.	Slikarstvo na tlu BiH od 15. stoljeća do 1878. godine	FIL HUM 421	2	1	1	5
Umjetnost na tlu Bosne i Hercegovine do 16 stoljeća	3.	Izborni predmet: Urbani kontinuiteti i diskontinuiteti u Bosni i Hercegovini od I do XVI stoljeća	FIL HUM 451	2	1	1	5
Moderna i savremena umjetnost		Izborni predmet: Historijske avangarde i neoavangarde	FIL HUM 411	2	1	1	5
Ukupno:				12			15

9. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Teorija umjetnosti	1.	Savremene teorije umjetnosti i interpretacija djela	FIL HUM 541	2	1	1	5
Nacionalna osmanskodobna umjetnost	2.	Kiparstvo i <i>Artes minores</i> na tlu BiH od 15. stoljeća do 1878. godine	FIL HUM 520	2	1	1	5
Moderna i savremena umjetnost	3.	Izborni predmet: Postobjektna umjetnost od 1960. do danas	FIL HUM 510	2	1	1	5
Ukupno:				12			15

10. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Teorija umjetnosti	1.	Muzejska teorija i praksa	FIL HUM 540	2	1	1	5
Nacionalna umjetnost modernog i savremenog doba	2.	Likovna umjetnost na tlu BiH od 1878. do 1918. godine	FIL HUM 521	2	1	1	5
	3.	Završni diplomski rad	FIL HUM 599	0	4	0	5
Ukupno:				12			15

**ODSJEK ZA HISTORIJU/KATEDRA ZA HISTORIJU UMJETNOSTI/
 DVOPREDMETNI STUDIJ: HISTORIJA UMJETNOSTI – STUDIJSKA OBLAST: MODERNA I SAVREMENA
 UMJETNOST + DRUGA STUDIJSKA GRUPA**

DRUGI CIKLUS STUDIJA – ZNANSTVENI SMJER

7. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Sociologija i teorija umjetnosti i kulture	1.	Sociologija kulture i umjetnosti	FIL HUM 440	2	1	1	5
Moderna i savremena umjetnost	2.	Izvori moderne umjetnosti	FIL HUM 410	2	1	1	5
Sociologija i teorija umjetnosti i kulture	3.	Izborni predmet: Uvod u filmologiju	FIL HUM 450	2	1	1	5
Nacionalna osmansko-dobna umjetnost		Izborni predmet: Arhitektura i urbanizam na tlu BiH od 15. stoljeća do 1878. godine	FIL HUM 420	2	1	1	5
Ukupno:				12			15

8. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Teorija umjetnosti	1.	Metodologija naučnog rada u historiji umjetnosti	FIL HUM 430	2	1	1	5
Moderna i savremena umjetnost	2.	Historijske avangarde i neoavangarde	FIL HUM 411	2	1	1	5
Umjetnost na tlu Bosne i Hercegovine do 16. stoljeća	3.	Izborni predmet: Urbani kontinuiteti i diskontinuiteti u Bosni i Hercegovini od I do XVI stoljeća	FIL HUM 451	2	1	1	5
Nacionalna osmansko-dobna umjetnost		Izborni predmet: Slikarstvo na tlu BiH od 15. stoljeća do 1878. godine	FIL HUM 421	2	1	1	5
Ukupno:				12			15

9. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Teorija umjetnosti	1.	Savremene teorije umjetnosti i interpretacija djela	FIL HUM 541	2	1	1	5
Moderna i savremena umjetnost	2.	Postobjektna umjetnost od 1960. do danas	FIL HUM 510	2	1	1	5
Nacionalna osmansko-dobna umjetnost	3.	Izborni predmet: Kiparstvo i Artes minores na tlu BiH od 15. stoljeća do 1878. godine	FIL HUM 520	2	1	1	5
Ukupno:				12			15

10. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Teorija umjetnosti	1.	Muzejska teorija i praksa	FIL HUM 540	2	1	1	5
Moderna i savremena umjetnost	2.	Moderna i savremena umjetnost na prostoru bivše Jugoslavije	FIL HUM 522	2	1	1	5
	3.	Završni diplomski rad	FIL HUM 599	0	4	0	5
Ukupno:				12			15